

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR ADB „COMPENSA VIENNA INSURANCE GROUP“ GINČO NAGRINĖJIMO

2024-05-06 Nr. 429-86

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas), kurio interesams pagal įstatymą atstovauja mama Y. Y., kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2022 m. liepos 5 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu susidūrė pareiškėjo valdomas motoroleris *Aprilla SR50* (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)) ir automobilis *Volvo V70* (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)). Eismo įvykis įvyko pareiškėjui motoroleriu važiuojant tiesiai ir priešpriešine eismo juosta važiuojančiam automobiliui *Volvo V70* sukant į kairę. Šio įvykio metu buvo apgadintas pareiškėjo motoroleris, jis pats patyrė sužalojimų. Į eismo įvykio vietą buvo iškviešta policija, užfiksavusi jo padarinius, vairuotojų paaiškinimus ir kitas įvykio aplinkybes.

2022 m. liepos 6 d. tarnybiniame pranešime (toliau – Tarnybinis pranešimas) apie įvykį policijos pareigūnas nurodė, kad automobilio *Volvo V70* vairuotojas, sukdamas į kairę, nesilaikė visų būtinų atsargumo priemonių nekelti pavojaus kitų eismo dalyvių saugumui ir aplinkai, nesudaryti kliūčių jų eismui, nedavė kelio priešprieša tiesiai važiuojančiam motoroleriui, suko į kairę ir abi transporto priemonės susidūrė.

Automobilio *Volvo V70* valdytojų civilinę atsakomybę įprastine transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi apdraudęs draudikas gavo pranešimą apie įvykį ir gautos informacijos pagrindu pradėjo žalos administravimą.

Dėl įvykio Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato (VPK) Kaišiadorių rajono policijos komisariato (PK) veiklos skyriuje taip pat buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Ikiteisminis tyrimas) pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 281 straipsnio 1 dalį¹. Pareiškėjas Ikiteisminiame tyrime buvo pripažintas nukentėjusiuoju (2022 m. liepos 12 d. nutarimas), o automobilio *Volvo V70* vairuotojas – įtariamuoju.

2022 m. liepos 29 d. draudikas elektroniniu paštu informavo pareiškėją įvertinęs motoroleriui padarytą žalą. Jis nurodė nustatęs, kad motorolerio remontas yra ekonomiškai netikslingas, todėl žalos dydis buvo apskaičiuotas pagal sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio. Taip pat draudikas paaiškino, kad, remiantis Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (SEAKĮ) 27 straipsnio 6 dalimi², motoroleriui bus panaikinta privalomoji techninė apžiūra. Draudikas nustatė 2 030 Eur motorolerio rinkos vertę ir 1 338 Eur likutinę vertę bei išmokėjo pareiškėjui 692 Eur draudimo išmoką.

¹ „Tas, kas vairuodamas kelių transporto priemonę pažeidė kelių eismo saugumo ar transporto priemonės eksploatavimo taisykles, jeigu dėl to įvyko eismo įvykis, dėl kurio buvo nesunkiai sutrikdyta kito žmogaus sveikata, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.“

² „Kai draudimo įmonė, apdraudusi atsakingo už eismo įvykio metu padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro įgalioti asmenys (paskirti ekspertai), vadovaudamiesi Vyriausybės patvirtintomis Eismo įvykių metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokų mokėjimo taisyklėmis, nustato, kad eismo įvykio metu nukentėjusiam trečiajam asmeniui transporto priemonę remontuoti ekonomiškai netikslinga, informacija apie šią transporto priemonę turi būti pateikta Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių registru. Tokios transporto priemonės techninė apžiūra susisiekiama ministro arba jo įgaliotos institucijos nustatyta tvarka panaikinama ir ši transporto priemonė turi teisę sugrįžti į Lietuvos Respublikos viešąjį eismą tik po atkuriamojo remonto patvirtinus, kad ji yra tinkamai suremontuota ir yra žmonių sveikatai bei saugumui nepavojinga. Ši transporto priemonė vėl gali dalyvauti viešajame eisme tik nustatyta tvarka panaikinus draudimą dalyvauti viešajame eisme.“

2022 m. lapkričio 8 d. prokuroro nutarimu Ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas nenustačius, kad padaryta Baudžiamojo kodekso 281 straipsnio 1 dalyje nustatyta veika (toliau – Nutarimas nutraukti Ikiteisminį tyrimą).

2023 m. kovo 24 d. draudikas informavo pareiškėją priėmęs sprendimą nemokėti draudimo išmokos nei dėl žalos motoroleriui, nei dėl žalos pareiškėjo sveikatai. Rašytiniame sprendime draudikas pabrėžė, kad Nutarime nutraukti Ikiteisminį tyrimą nustatyta, jog nebuvo padaryta veika, numatyta Baudžiamojo kodekso 281 straipsnio 1 dalyje. Be to, draudikas nurodė, kad eismo įvykis nebūtų įvykęs, jei pareiškėjas nebūtų kitus automobilius praleisti sustojusių automobilių lenkęs dešiniąją kelio pusę: jis privalėjo laikytis Kelių eismo taisyklių³ (KET) 125 punkto reikalavimų ir sustoti paskui paskutinį eilėje stovintį automobilį.

Tą pačią dieną draudikas pateikė pareiškėjui prašymą gražinti išmokėtą 692 Eur draudimo išmoką, nes ji buvo išmokėta nepagrįstai. Draudiko prašymas buvo įvykdytas, draudimo išmoka gražinta draudikui.

Nutraukus Ikiteisminį tyrimą buvo sprendžiama dėl administracinio nusižengimo teisenos pradėjimo (administracinių nusižengimų registro Nr. (*duomenys neskelbtini*)) automobilio *Volvo V70* vairuotojo atžvilgiu. 2023 m. balandžio 18 d. Kauno apskrities VPK Kaišiadorių rajono PK priėmė nutarimą pripažinti pareiškėją nukentėjusiuoju, tačiau tą pačią dieną buvo priimtas nutarimas nepradėti administracinio nusižengimo bylos teisenos (toliau – Nutarimas nepradėti administracinio nusižengimo bylos teisenos).

Pareiškėjui gražinus draudimo išmoką, tarp šalių kilo nesutarimų dėl informacijos apie apgadintą motorolerį pateikimo Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių registru (toliau – Registras) (dėl to buvo panaikintas techninės apžiūros galiojimas). 2023 m. balandžio 27 d. draudikas elektroniniu paštu informavo pareiškėjo mamą neturįs pagrindo nesilaikyti SEAKĮ nuostatų ir laikyti, kad motorolerį eksploatuoti saugu, kol nebus atlikta techninė ekspertizė. Draudikas papildomai nurodė žalą motoroleriui apskaičiavęs pagal Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisykles (toliau – Taisyklės)⁴.

2023 m. gegužės 2 d. pareiškėjo mama elektroniniu paštu kreipėsi į draudiką ir taip pat teiravosi, kodėl draudikas neatsižvelgė į tai, kad pareiškėjas buvo pripažintas nukentėjusiuoju administracinio nusižengimo byloje, nurodė, kad 2023 m. balandžio 18 d. nutarime konstatuota, jog eismo įvykis kilo dėl automobilio *Volvo V70* vairuotojo neatsargumo. Ji prašė draudiko atsakyti, kodėl atsisakyta išmokėti draudimo išmoką pareiškėjui. Nepaisant to, draudikas priimtų sprendimų nurodė nekeisias.

Nesutikęs su galutiniais draudiko sprendimais, pareiškėjas per savo atstovę kreipėsi į Lietuvos banką ir prašė išnagrinėti kilusį ginčą. Kreipimesi teigiama, kad Nutarime nepradėti administracinio nusižengimo bylos teisenos nurodyta, jog automobilis *Volvo V70*, sukdamas į kairę, nesilaikė visų būtinų atsargumo priemonių nekelti pavojaus kitų eismo dalyvių saugumui ir aplinkai, nesudaryti kliūčių jų eismui, nedavė kelio priešprieša važiuojančiam motoroleriui, suko į kairę ir abi transporto priemonės susidūrė, ir prašoma įvertinti draudiko sprendimo nemokėti pareiškėjui draudimo išmokos pagrįstumą.

Kreipimesi taip pat teigiama, kad motorolerio negalima eksploatuoti ar parduoti, nes draudikas vienašališkai sustabdė transporto priemonės dalyvavimą eisme. Anot pareiškėjo, kadangi draudimo išmoka nebuvo išmokėta, nėra galimybės suremontuoti transporto priemonės panaudojant naujas dalis, atlikti ekspertizės ir taip gražinti ją į eismo dalyvių sąrašus. Taip pat teigiama, kad draudikas neatliko jokios ekspertizės, neapžiūrėjo transporto priemonės, žalos dydžio skaičiavimus grindė tik nepilnamečio pareiškėjo preliminariais apgadinimų vertinimais, dėl to galimai pažeistų dalių vertė buvo skaičiuota naujomis detalėmis, o tai lėmė didesnę defektų remonto kainą ir neadekvačią išvadą dėl nedalyvavimo eisme. Kreipimesi prašoma įvertinti, ar draudikas teisingai nustatė motoroleriui padarytą žalą, ir nurodyti draudikui atkurti transporto priemonių registro duomenis tam, kad motoroleris galėtų dalyvauti eisme atlikus įprastą techninę apžiūrą, o ne ekspertizę. Jos, anot pareiškėjo, negalima atlikti, nes tokiu atveju visos dalys turi būti pakeistos naujomis licencijuotame servise. Kadangi draudimo išmoka nebuvo išmokėta, transporto priemonė suremontuota panaudojant dėvėtas dalis.

Lietuvos banke gautas draudiko atsiliepiamas į pareiškėjo kreipimąsi, kuriame draudikas nurodė su keliamais reikalavimais nesutinkąs ir priimtus sprendimus laikąs teisingais.

³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950 „Dėl Kelių eismo taisyklių patvirtinimo“.

⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795.

Pasisakydamas dėl sprendimo nemokėti pareiškėjui draudimo išmokos, draudikas nurodė, kad pareiškėjui suteiktas nukentėjusiojo statusas neturi jokios teisinės reikšmės. Ikiteisminio tyrimo metu buvo padaryta neginčyta išvada, kad eismo įvykis kilo dėl paties pareiškėjo teisei priešingų veiksmų: iš Nutarimo nutraukti Ikiteisminį tyrimą matyti, kad pagrindinė eismo įvykio kilimo priežastis buvo neatsargūs ir neprognozuojami paties pareiškėjo veiksmai. Automobilio *Volvo V70* vairuotojo veiksmai buvo įvertinti kaip apdairūs, atsargūs ir protingi. Atitinkamai automobilio *Volvo V70* vairuotojui nekilo ne tik baudžiamoji, bet ir civilinė atsakomybė.

Pasisakydamas dėl žalos motoroleriui nustatymo draudikas paaiškino, kad vertinant motorolerio žalą buvo vadovautasi ne tik pranešime apie įvykį pateiktu apgadinimų aprašymu, bet ir apgadinimų nuotraukomis, įskaitant nuotraukas iš įvykio vietos. Visi pranešime apie įvykį nurodyti apgadinimai atsispindėjo nuotraukose, apgadinimų pobūdis neprieštaravo įvykių mechanizmui. Draudikas paaiškino remonto sąmatą sudaręs naudodamasis specializuota kompiuterine programa *Audatex*, kurioje nurodomais į kainiais vadovaujasi ne tik remonto paslaugas teikiančios įmonės, bet ir turto vertintojai, keičiamoms dalims pritaikytas nuvertėjimas dėl nusidėvėjimo. Įvertinus motorolerio rinkos vertės ir remonto kaštų santykį paaiškėjo, kad jo remontas ekonomiškai netikslingas (remonto kaštai viršytų 75 proc. transporto priemonės rinkos vertės (Taisyklių 14 punktą)). Atsiliepime laikomasi pozicijos, kad draudikas nuostolių dydį įvertino tinkamai.

Atsiliepimo dalyje dėl informacijos perdavimo Registrui draudikas nurodė turėjęs SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalyje įtvirtintą imperatyvią pareigą pateikti duomenis Registrui. Anot draudiko, jis negali pasirinkti, ar informaciją apie netikslingą transporto priemonės remontą perduoti, ar ne, tokią informaciją turi perduoti visais atvejais. Draudikas taip pat teigė manęs, kad nurodytos informacijos perdavimas nėra nuobauda už eismo įvykį atsakingam ar eismo įvykyje nukentėjusiam asmeniui, nes SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalies tikslas yra eliminuoti iš viešojo eismo transporto priemones, kurios kelia ar gali kelti pavojų žmonių sveikatai bei saugumui. Draudikas nurodė nesąs atsakingas už tai, kad pareiškėjas pateko į eismo įvykį, už kurį pats ir yra atsakingas, ir pažymėjo, jog gražinti draudimo išmoką buvo pareikalauta remiantis objektyviomis aplinkybėmis, t. y. Ikiteisminio tyrimo baigtimi. Draudiko vertinimu, pareiškėjo reikalavimas įpareigoti jį informuoti Registrą dėl duomenų apie transporto priemonės registracijos atkūrimą yra ne tik neteisėtas, bet ir pavojingas, nukreiptas į asmeninių interesų patenkinimą ir siekį toliau eksploatuoti transporto priemonę, kurios grįžimui į eismą valstybė yra nustačiusi specialias procedūras.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą, Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus matyti, kad šalių nesutarimai kilo dėl draudiko sprendimo nemokėti pareiškėjui draudimo išmokos pagrįstumo, informacijos apie motorolerio remonto netikslingumą perdavimo Registrui pagrįstumo ir jos atsiėmimo iš Registro.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, Lietuvos banko nuomone, būtina nustatyti: 1) ar draudikas pagrįstai atsisakė mokėti pareiškėjui jo patirtą žalą atlyginančią draudimo išmoką; 2) ar draudikas pagrįstai perdavė Registrui duomenis apie tai, kad pareiškėjo transporto priemonės remontas yra netikslingas; 3) ar draudikas pagrįstai atsisakė inicijuoti informacijos apie netikslingą motorolerio remontą pašalinimą iš Registro.

1. Dėl įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju pagrįstumo

Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (TPVCAPDĮ) 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad draudimo išmoka šio įstatymo nustatyta tvarka mokama dėl nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, kai už žalą atsakingiems asmenims valdant ar naudojant transporto priemonę atsiranda civilinė atsakomybė. Taigi, draudiko prievolės išmokėti draudimo išmoką pagal teisinį reglamentavimą ir draudimo sutartį atsiradimas siejamas su draudžiamąjį įvykiu (civilinės atsakomybės už per eismo įvykį padarytą žalą) fakto nustatymu.

Civilinės atsakomybės, be kurios įvykiu negalima pripažinti draudžiamuoju pagal TPVCAPDĮ ir Taisyklės, atsiradimo sąlygos, pagrindai ir bendrieji žalos atlyginimo principai nustatyti Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse. Civilinei atsakomybei taikyti būtina nustatyti šias sąlygas: neteisėtus veiksmus, žalą, priežastinį ryšį tarp asmens neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos ir kaltę (Civilinio kodekso 6.246–6.249 straipsniai).

Pareiškėjo nuomone, civilinė atsakomybė už eismo įvykį nagrinėjamu atveju kilo automobilio *Volvo V70* vairuotojui, todėl draudimo išmoka turėjo būti išmokėta pareiškėjui (ir nebuvo pagrindo reikalauti ją gražinti). Tokį vertinimą, kaip teigiama, patvirtina Nutarime nepradėti administracinio nusižengimo bylos teisenos pateikti duomenys.

Įvertinus Nutarimą nepradėti administracinio nusižengimo bylos teisenos matyti, kad aplinkybės, kuriomis pareiškėjas grindžia savo reikalavimą, nurodomos perfrazuojant įvykio vietoje buvusio policijos pareigūno pateiktą įvykio aplinkybių vertinimą, t. y. duomenys, jog automobilio *Volvo V70* vairuotojas, sukdamas į kairę, nesilaikė visų būtinų atsargumo priemonių nekelti pavojaus kitų eismo dalyvių saugumui ir aplinkai, nesudaryti kliūčių jų eismui, nedavė kelio priešprieša tiesiai važiuojančiam motoroleriui, suko į kairę ir abi transporto priemonės susidūrė, buvo nurodyti pareigūno Tarnybiniame pranešime. Aptariamame nutarime pažymima, kad, atsižvelgiant į pareiškėjo patirtą nesunkų sveikatos sutrikdymo mastą, dėl įvykio turėjo būti pradėtas Ikiteisminis tyrimas, tačiau jis buvo nutrauktas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Nutarime nepradėti administracinio nusižengimo bylos teisenos toliau vairuotojų veiksmų atitiktis KET ar kitiems teisės aktų reikalavimams nebuvo nagrinėjama, tik glaustai perfrazuojamas Tarnybinis pranešimas ir pateikiama informacija apie nutrauktą Ikiteisminį tyrimą. Duomenų apie tai, kad šis nutarimas buvo apskųstas, Lietuvos bankas neturi.

Nutarime nutraukti Ikiteisminį tyrimą, kita vertus, pateikiamas išsamus įvykio aplinkybių aprašymas ir aptariamame Ikiteisminio tyrimo metu surinkti duomenys bei daromos apie įvykį surinktų duomenų visuma pagrįstos išvados apie eismo įvykio aplinkybes ir priežastis. Ikiteisminio tyrimo metu buvo apklausti liudytojai (įskaitant abiejų susidūrusių transporto priemonių vairuotojus), įvertintas eismo įvykio vietos apžiūros protokolai, eismo įvykio vietos planas, nuotraukos, įvertinti užfiksuoti automobilių apgadinimai, daiktų apžiūros protokolai, peržiūrėtas ir įvertintas iš liudytojo gautas vaizdo įrašas, kuriame matomas eismo įvykio momentas, ir kiti Ikiteisminio tyrimo metu surinkti duomenys.

Nutarime nutraukti Ikiteisminį tyrimą atlikto Ikiteisminio tyrimo duomenų vertinimo pagrindu konstatuota, kad eismo įvykis kilo dėl to, kad mopеду važiuojantis nepilnametis (pareiškėjas) kiekviena kryptimi po vieną eismo juostą turinčiu keliu netikėtai ir neprognozuojamai dešine (kelkraščio) puse lenkė keletą sustojusių automobilių. Minėti automobiliai buvo sustoję tam, kad praleistų iš priešpriešinės eismo juostos kairėn į prekybos centro kiemą sukančią automobilį *Volvo V70*. Nutarime nurodyta, kad pareiškėjas turėjo sustoti paskui paskutinį eilėje stovintį automobilį, nes, pagal KET 125 punktą, draudžiama transporto priemonėms (išskyrus dviračius), apvažiuoti ta pačia kryptimi važiuojančias transporto priemones iš dešinės (išskyrus leistiną sukančių į kairę, apsisukančių transporto priemonių apvažiavimą iš dešinės) važiuojant kelkraščiu, lėtėjimo ar greitėjimo juosta. Anot Nutarimą nutraukti Ikiteisminį tyrimą priėmusio prokuroro, dėl neprognozuoto ir neįmanomo nuspėti motorolerio vairuotojo (pareiškėjo) elgesio jo vairuojamas motoroleris trenkėsi į automobilį *Volvo V70*.

Įvertinus vaizdo įrašą, kuriame matomas transporto priemonių susidūrimo momentas, Nutarime nutraukti Ikiteisminį tyrimą nurodyta, kad automobilio *Volvo V70* vairuotojas ėmėsi atsargumo priemonių ir elgėsi apdairiai bei protingai. Sukimo manevrą jis pradėjo tik įsitikinęs, kad priešpriešinio eismo automobiliai visiškai sustojo ir jį praleidžia, pajudėjo iš lėto ir net gebėjo pastebėti atvažiuojančią motorolerį, nes automobilį sustabdė, ir motoroleris trenkėsi į jau stovintį automobilį. Taip pat konstatuota, kad sustojęs automobilis neužtvėrė visos eismo juostos ir, esant mažesniai greičiui, tikėtina, motorolerį dar būtų buvę įmanoma suvaldyti, tačiau motoroleris važiavo nesaugiu greičiu. Be to, daroma išvada, kad nepilnametis (pareiškėjas) neįsitikino, jog

lenkti automobilius bus saugu ir nebus netikėtų kliūčių, neįvertino toje eismo situacijoje reikalingo saugaus greičio ir priežasties, kodėl automobilių kolona sustojo.

Nors įrodinėjimas civiliniame ir baudžiamajame procese skiriasi, nes skiriasi civilinių ir baudžiamųjų bylų įrodinėjimas ir žalą padariusio asmens veiksmų neteisėtumo vertinimo kriterijai⁵, tačiau nagrinėjamu atveju byloje negauta savarankiškų (atskirų) duomenų, kurie nebūtų įvertinti Ikiteisminio tyrimo metu ir kurie paneigtų Nutarime nutraukti Ikiteisminį tyrimą pateiktą įvykio aplinkybių ir priežasčių visumos vertinimą bei suteiktą pagrindą kitaip vertinti įvykio kilimo priežastis bei aplinkybes ir daryti išvadą, kad civilinė atsakomybė už eismo įvykį kilo automobilio *Volvo V70* vairuotojui.

Įvertinus bylos duomenis, nėra nustatytų pirmiau minėto automobilio vairuotojo neteisėtų veiksmų (pavyzdžiui, KET pažeidimų). Lietuvos bankas neturi pagrindo konstatuoti, kad automobilio *Volvo V70* vairuotojas nesilaikė saugaus eismo reikalavimų (KET) ar kitų bendrųjų pareigų elgtis apdairiai ir rūpestingai. Atvirkščiai, nustatyta, kad automobilio vairuotojas buvo atsargus, apdairus ir elgėsi protingai, į kairę suko tik įsitikinęs, jog tam nėra kliūčių ir priešingos krypties eismo juostoje spūstyje stovėję automobiliai visiškai sustojo ir sudarė sąlygas jam sukti į kairę (laikantis KET 101 punkto reikalavimo, keičiant važiavimo kryptį įsitikinti, kad tai daryti saugu, ir nekliudyti kitiems eismo dalyviams), manevrą atliko lėtai ir prieš susidūrimą spėjo sustoti. Motoroleris, manytina, nesilaikė KET 125 punkte įtvirtinto draudimo apvažiuoti ta pačia kryptimi važiuojančias transporto priemones iš dešinės važiuojant kelkraščiu, lėtėjimo ar greitėjimo juosta, nesustojo už paskutinio spūstyje stovėjusio automobilio (eismo įvykio vietoje eismas vyksta dviem kryptimis, turinčiomis po vieną eismo juostą), kaip nurodyta, važiavo nesaugiu greičiu, taigi nebuvo pakankamai atidus susiklosčiusiomis eismo sąlygomis.

Atsižvelgiant į turimus duomenis apie eismo įvykį konstatuotina, kad draudikas pagrįstai nusprendė, jog automobilio *Volvo V70* valdytojui nekilo civilinė atsakomybė už pareiškėjui padarytą žalą, nes nenustatyta neteisėtų veiksmų sąlygos (Civilinio kodekso 6.246 straipsnis), teisingai nusprendė įvykį pagal automobilio *Volvo V70* valdytojų įprastinę civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį pripažinti nedraudžiamuoju ir nemokėti draudimo išmokos (šiuo atveju pareikalavo gražinti nepagrįstai išmokėtą išmoką). Taigi pareiškėjo keliamos abejonės dėl draudimo išmokos nemokėjimo priežasčių laikytinos nepagrįstomis.

2. Dėl draudiko pareigos pateikti Registrui informaciją apie ekonomiškai netikslingą transporto priemonės remontą

Pagal SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalį, kai draudimo įmonė, apdraudusi atsakingo už eismo įvykio metu padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro įgalioti asmenys (paskirti ekspertai), vadovaudamiesi Vyriausybės patvirtintomis Eismo įvykių metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokų mokėjimo taisyklėmis, nustato, kad eismo įvykio metu nukentėjusiam trečiajam asmeniui transporto priemonę remontuoti ekonomiškai netikslinga, informacija apie šią transporto priemonę turi būti pateikta Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių registrui. Tokios transporto priemonės techninė apžiūra susisiekiama ministro arba jo įgaliotos institucijos nustatyta tvarka panaikinama ir ši transporto priemonė turi teisę sugrįžti į Lietuvos Respublikos viešąjį eismą tik po atkuriamojo remonto patvirtinus, kad ji yra tinkamai suremontuota ir yra žmonių sveikatai bei saugumui nepavojinga. Ši transporto priemonė vėl gali dalyvauti viešajame eisme tik nustatyta tvarka panaikinus draudimą dalyvauti viešajame eisme.

Ar remontas ekonomiškai tikslingas, sprendžiama taikant TPVCAPDĮ nurodytų draudžiamųjų įvykių atveju mokamų draudimo išmokų apskaičiavimo tvarką reglamentuojančių Taisyklių nuostatas. Pagal Taisyklių 14 punktą, turtą remontuoti ekonomiškai netikslinga, jeigu būtinos remonto išlaidos yra lygios 75 proc. turto rinkos vertės iki eismo įvykio arba didesnės.

Nagrinėjamu atveju draudikas, kaip galima suprasti iš bylos duomenų, manė, kad dėl eismo įvykio buvo kaltas automobilio *Volvo V70* vairuotojas, todėl apskaičiavo pareiškėjo turtui padarytą žalą. Remiantis draudiko skaičiavimais, remonto darbų, reikalingų motoroleriui atkurti į iki prieš įvykį buvusią padėtį, kaina siekė 1 948,12 Eur. Apgadinimų remonto kaina buvo apskaičiuota remiantis specialia kompiuterine programa *Audatex* parengta motorolerio remonto sąmata, atsižvelgiant į nuotraukose užfiksuotus jo apgadinimus. Draudikas, be kita ko, nustatė

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-378/2009.

ir motorolerio rinkos vertę prieš eismo įvykį – 2 031 Eur.

Nustatytos motorolerio remonto išlaidos atitiko daugiau kaip 75 proc. motorolerio rinkos vertės iki eismo įvykio, todėl draudikas laikė remontą ekonomiškai netikslingu ir išmokėjo pareiškėjui 692 Eur draudimo išmoką, apskaičiuotą Taisyklių 14 punkte įtvirtinta tvarka, kuriame, be kita ko, nustatyta, kad turtas laikomas sunaikintu, kai jį remontuoti ekonomiškai netikslinga, o žalos dėl turto sunaikinimo dydis nustatomas pagal sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio.

Pažymėtina, kad byloje nėra objektyvių duomenų, kurie pagrįstų, kad apgadinimai, kurių remontas numatytas draudiko parengtoje remonto sąmatoje, iš tikrųjų nebuvo padaryti ir jų remontas nėra reikalingas, arba jų būtiniosios remonto išlaidos iš tiesų yra mažesnės nei 75 proc. motorolerio vertės iki eismo įvykio, teikiami tik subjektyvaus pobūdžio prieštaravimai draudiko skaičiavimams. Be to, su draudiko apskaičiuotais remonto kaštais pareiškėjas nesutikimą išreiškė tik po to, kai gavo draudimo išmoką ir, nustačius, kad už eismo įvykio kilimą yra atsakingas jis pats, buvo pareikalauta ją grąžinti.

Atsižvelgiant į pirmiau aptartas ginčo aplinkybes ir teisinį reglamentavimą, konstatuotina, kad draudikas pagrįstai laikė, jog motorolerio remontas yra ekonomiškai netikslingas, ir dėl šios priežasties turėjo pareigą pateikti duomenis Registrui SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka.

3. Dėl duomenų apie netikslingą transporto priemonės remontą atsiėmimo iš Registro

Nagrinėjamu atveju susiklostė situacija, kai, perdavus duomenis Registrui apie netikslingą transporto priemonės remontą, pasikeitė nukentėjusio trečiojo asmens statusas, t. y. galiausiai buvo nustatyta, kad asmuo (pareiškėjas), apie kurio transporto priemonę buvo pateikti duomenys, nėra trečiasis nukentėjęs asmuo, apie kurio turto remonto netikslingumą draudikas privalo pranešti SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalies pagrindu. Taigi, Registrui liko pateikti duomenys apie eismo įvykio kaltininko transporto priemonę, nors SEAKĮ tiesiogiai įtvirtina pareigą teikti tik informaciją apie nukentėjusio trečiojo asmens turtą. Tačiau nei SEAKĮ, nei kituose teisės aktuose nėra numatyta, ar tokiu atveju draudikas turėtų informaciją iš Registro atsiimti arba patikslinti, ar ne. Šios aplinkybės vertinimas taip pat susijęs su pareiškėjo reikalavimu atsiimti iš Registro duomenis apie netikslingą motorolerio remontą.

Ginčo nagrinėjimo metu Lietuvos bankas sprendė, kad dėl teisingo ir objektyvaus šios ginčo dalies sprendimo reikia gauti išaiškinimus, susijusius su informacijos apie netikslingą automobilio remontą pateikimą, kurio pagrindu panaikinama teisė atitinkama transporto priemone dalyvauti viešajame eisme, pakeitimą ir (arba) atsiėmimą reglamentuojančiais teisės aktais, ir kompetentingų institucijų nuomonę dėl SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalies taikymo draudimo bendrovei pakeitus sprendimą dėl eismo įvykio kaltininko, kai priimtas sprendimas pripažinti asmenį nukentėjusiu trečiuoju asmeniu pagal TPVCPDĮ yra pakeičiamas, panaikinant pirmiau nustatytą asmens (atitinkamai ir jo turto) statusą.

Siekdamas įvertinti nurodytas aplinkybes, Lietuvos bankas kreipėsi į Registro tvarkytoją valstybės įmonę *Regitra*, Registro valdytoją Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministeriją ir už valstybės politikos formavimą, jos įgyvendinimo organizavimą, koordinavimą ir kontroliavimą transporto sistemos funkcionavimo ir visų rūšių transporto saugaus eismo srityse (įskaitant motorinių transporto priemonių ir priekabų, sugadintų eismo ar kitokio įvykio metu, uždraudimo dalyvauti viešajame eismo nustatymą) atsakingą Lietuvos Respublikos susisiekimo ministeriją ir iš šių institucijų gavo su SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalies taikymu susijusias nuomones ir paaiškinimus.

Valstybės įmonė *Regitra* paaiškino, jog techniškai į Registrą pateiktų duomenų atšaukimas yra įmanomas, tačiau pateikė nuomonę, kad nepaisant to, jog SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalyje nustatyta pareiga teikti informaciją apie nukentėjusio trečiojo asmens transporto priemonę, transporto priemonės leidimas dalyvauti viešajame eisme turi būti suteikiamas tik įsitikinus, kad minėta transporto priemonė yra saugi, t. y. techniškai tvarkinga visais atvejais, o ne atsiimant pateiktus duomenis iš Registro ar juos pakeičiant.

Vidaus reikalų ministerijos nuomone, nors SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalies nuostata gali būti suprantama taip, kad nukentėjusiam trečiajam asmeniui praradus šį (nukentėjusio trečiojo asmens) statusą nuostata nebeturėtų būti taikoma, tačiau atsižvelgiant į faktą, jog transporto priemonė jau buvo įvertinta kaip ekonomiškai netikslinga remontuoti, manytina, kad ji galimai

neatitinka kriterijų būti laikoma nepavojinga žmonių sveikatai bei saugumui, todėl neturėtų būti automatiškai atkuriamas techninės apžiūros galiojimas bei teisė dalyvauti viešajame eisme.

Susisiekimo ministerijos nuomone, vertinant SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalies nuostatas eismo saugumo užtikrinimo aspektu, manytina, kad pagrindinis įstatymų leidėjo tikslas buvo nustatyti draudimo įmonėms pareigą pranešti Registrui apie eismo įvykio metu stipriai sugadintą transporto priemonę, kurios remontas ekonomiškai netikslingas, kad tokios transporto priemonės techninė apžiūra būtų panaikinta ir ši transporto priemonė galėtų sugrįžti į viešąjį eismą tik po atkuriamojo remonto patvirtinus, jog ji yra tinkamai suremontuota ir yra žmonių sveikatai bei saugumui nepavojinga. Be to, Susisiekimo ministerija atkreipė dėmesį į tai, kad eismo įvykio metu sugadintų transporto priemonių, kurias remontuoti ekonomiškai netikslinga, privalomosios transporto priemonių techninės apžiūros panaikinimo ir pateikimo privalomajai transporto priemonių techninei apžiūrai tvarkos aprašas nereglamentuoja, kad draudimo įmonė gali atšaukti pranešimą Registrui tuo pagrindu, kai paaiškėja, kad transporto priemonės savininkas yra ne nukentėjęs asmuo, bet eismo įvykio kaltininkas.

Lietuvos banko pozicija sutampa su pirmiau minėtomis pozicijomis: manytina, kad atsižvelgiant į SEAKĮ 1 straipsnyje nustatytus šio įstatymo tikslus, įskaitant siekį apsaugoti eismo dalyvių ir kitų asmenų gyvybę, sveikatą ir turtą, gerinti transporto ir pėsčiųjų eismo sąlygas (1 straipsnio 1 dalis) ir viešąjį interesą, kad viešajame eisme dalyvautų techniškai tvarkingos transporto priemonės, nekeliančios pavojaus žmonių sveikatai bei saugumui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui praradus šį statusą, draudikui nekyla pareiga atsiimti iš Registro SEAKĮ 27 straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka perduotą informaciją apie netikslingą tokio asmens turto remontą.

Atsižvelgiant į tai ir nenustačius, kad draudikas duomenis Registrui perdavė nepagrįstai (pavyzdžiui, motorolerio remontas iš tikrųjų buvo ekonomiškai tikslingas), vien tik pareiškėjui praradus nukentėjusio trečiojo asmens statusą, draudikui nekilo pareiga atsiimti iš Registro duomenis apie ekonomiškai netikslingą motorolerio remontą.

Šiame sprendime dėl pagrindinių šalių išdėstytų argumentų ir nurodytų aplinkybių pasisakyta. Kiti šalių argumentai ir (arba) nurodytos aplinkybės neturi esminės reikšmės Lietuvos banko sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui, todėl dėl jų Lietuvos bankas plačiau nepasisako. Lietuvos banko pareiga priimti motyvuotą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliam atsakymui į kiekvieną šalių argumentą ir (arba) teiginį⁶.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2010; 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2010 ir kt.